NOFILOLOGIK YO‘NALISH TALABALARIGA INTERFAOL METODLAR ASOSIDA INGLIZ TILINI O‘QITISH

Baxadirova Shoxina Nadir kizi

O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti mustaqil izlanuvchisi

sbaxadirova95@gmail.com

ORCID 0009-0003-0378-4541

DOI: ***https://doi.org/10.5281/zenodo.24097455***

Annotatsiya. *Tezisda nofilologik yo‘nalish talabalariga ingliz tilini o‘qitishda juftlikdagi axborot almashinuvi, rolli o‘yin va muammoli vaziyat tahlilidan foydalanish yoritiladi. Topshiriqlarni kasbiy ehtiyojga mos tanlash, til darajasi turlicha bo‘lgan talabalarga tayanch berish hamda guruh ishidagi individual ishtirokni baholash usullari muhandislik va iqtisodiyot yo‘nalishlariga oid misollar bilan asoslanadi.*

Kalit so‘zlar. *Nofilologik ta’lim, kasbiy ingliz tili, interfaol metod, axborot almashinuvi, rolli o‘yin, kommunikativ topshiriq, shakllantiruvchi baholash.*

Аннотация*. В тезисе рассматривается использование парного обмена информацией, ролевых игр и анализа проблемных ситуаций при обучении английскому языку студентов нефилологических направлений. На примерах инженерных и экономических специальностей обосновываются способы отбора заданий с учётом профессиональных потребностей, предоставления языковой поддержки студентам с разным уровнем владения языком, а также оценивания индивидуального участия в групповой работе.*

Ключевые слова: *нефилологическое образование, профессиональный английский язык, интерактивный метод, обмен информацией, ролевая игра, коммуникативное задание, формирующее оценивание.*

Abstract. *The thesis explores the use of pair-based information exchange, role-playing activities, and problem-solving scenarios in teaching English to*

students of non-philological disciplines. Drawing on examples from engineering and economics, it substantiates methods for selecting tasks according to professional needs, providing scaffolding for students with different language proficiency levels, and assessing individual participation in group work.

Keywords: *non-philological education, professional English, interactive methods, information exchange, role-playing, communicative task, formative assessment.*

Kirish

Nofilologik yo‘nalish talabasi ingliz tilida kasbiy ma’lumotni tushunishi, uni suhbatdoshiga yetkazishi va muayyan vaziyatda qo‘llashi kerak. Masalan, muhandislik yo‘nalishida tahsil olayotgan talaba uskunaning texnik tavsifini o‘qib, ikki modelning farqini tushuntirishi mumkin. Iqtisodiyot yo‘nalishidagi talaba esa xarajatlar jadvalidagi o‘zgarishni izohlashi yoki taklif shartlarini aniqlashtirishi kerak bo‘ladi. Bunday vazifalar til mashg‘ulotida soha terminlarini tinglash, savol berish va fikrni dalillash bilan bog‘lashni talab etadi. Kasbiy maqsadlar uchun ingliz tilini o‘qitishda kurs mazmunini o‘rganuvchining ehtiyojidan kelib chiqib belgilash tamoyili shu yondashuvga asos bo‘ladi [1]. Tezisning maqsadi nofilologik guruhda interfaol topshiriqlarni kasbiy muloqot maqsadiga muvofiq loyihalash va baholash tartibini asoslashdan iborat.

Metodik yondashuv

Tezis kasbiy maqsadlar uchun ingliz tili va topshiriqqa asoslangan o‘qitish bo‘yicha adabiyotlar tahliliga tayangan holda tayyorlandi. Topshiriqqa asoslangan ta’limda talabalar til vositalaridan muayyan natijaga erishish uchun foydalanadi [2]. Shu tamoyilga ko‘ra, mashg‘ulotni rejalashtirishda dastlab kuzatiladigan natija belgilanadi. Masalan, talaba dars yakunida yetkazib beruvchidan ikki shartni aniqlashtirishi va kelishilgan ma’lumotni qisqa elektron xatda qayd etishi kerak. Natijadan kelib chiqib, o‘qituvchi vaziyatni, suhbatdoshlar rollarini, kerakli til birliklarini va baholash mezonlarini tanlaydi.

Interfaol topshiriqlarni tashkil etish

Axborot bo‘shlig‘iga asoslangan juftlik topshirig‘ida bir talaba uskunaning quvvati va narxi, ikkinchisi esa kafolat muddati va texnik xizmat shartlari ko‘rsatilgan kartochkani oladi. Talabalar savol-javob orqali jadvaldagi bo‘sh kataklarni to‘ldiradilar. So‘ng ular belgilangan budjet va xizmat muddati asosida uskunani tanlaydilar. O‘qituvchi tayyorgarlikda “What is the warranty period?” va “Could you confirm the price?” kabi savol shakllarini mashq qildiradi. Vazifa davomida esa har bir talabaning savol berishi va javobdan kerakli ma’lumotni ajrata olishini kuzatadi. Juftlik a’zolari bir-birining kartochkasini ko‘rmasligi savol berishga amaliy sabab yaratadi.

Rolli o‘yinda iqtisodiyot yo‘nalishi talabalari xaridor va yetkazib beruvchi sifatida buyurtma shartlarini muhokama qiladilar. Xaridor mahsulotni ma’lum muddatda olishi kerak, yetkazib beruvchi esa kechikish sababli muqobil variantni taklif qiladi. Xaridor yangi muddatni aniqlashtiradi, narx o‘zgarishini so‘raydi va kelishuvni og‘zaki yakunlaydi. Keyingi bosqichda talabalar rollarni almashtirib, boshqa shartlar asosida suhbatni takrorlaydilar. Mashg‘ulot yakunida yoziladigan qisqa tasdiq xati og‘zaki kelishuvning yozma ifodasini mashq qilishga imkon beradi.

Muammoli vaziyat tahlilida kichik guruhga ikkita tijorat taklifi va xarajatlar chegarasi beriladi. Guruh a’zolari avval takliflarni mustaqil o‘rganadi, so‘ng narx, yetkazib berish muddati va to‘lov shartlarini taqqoslaydi. Yakuniy tavsiyada har bir talaba qarorni asoslovchi bitta dalilni ingliz tilida bayon etadi. Masalan, “We recommend the second supplier because the delivery date fits our schedule” jumlasidan keyin talaba jadvaldagi aniq muddatni keltiradi. Guruhlarning qarori turlicha bo‘lishi mumkin. Muhokamada tanlovning shartlarga muvofiqligi va dalilning tushunarli ifodalanganiga e’tibor qaratiladi.

Ishtirok va natijani baholash

Til darajasi turlicha bo‘lgan guruhda umumiy kommunikativ vazifa uchun tayanch vositalar farqlanadi. Masalan, sodda savol tuzishda qiynalayotgan talabaga

qisqa lug‘at va jumla boshlanmalari beriladi. Mustaqil suhbat olib bora oladigan talabaga esa kutilmagan shart kiritiladi. Yetkazib berish muddati uzayganida u muqobil variantni so‘rashi va suhbatdoshining javobiga munosabat bildirishi kerak. Mustaqil tayyorgarlik uchun qisqa vaqt ajratish hamda rollarni navbat bilan almashtirish har bir talabaning suhbatda faol qatnashishi uchun imkon yaratadi.

Baholash topshiriq maqsadiga bog‘lanadi. Yetkazib beruvchi bilan suhbatda ma’lumotni aniqlashtirish, sohaga oid leksikani o‘rinli ishlatish, suhbatdosh javobiga mos munosabat bildirish va yakuniy kelishuvni aniq ifodalash kuzatiladi. Har bir mezon bo‘yicha 0 ball harakat kuzatilmaganda, 1 ball qisman yoki ko‘mak bilan bajarilganda, 2 ball mustaqil va tushunarli bajarilganda qo‘yiladi. Guruh taqdimotidan so‘ng har bir talabaga qisqa individual savol berish umumiy natijaga qo‘shgan hissasini ko‘rishga yordam beradi. O‘qituvchi keyingi topshiriq oldidan muloqotga ta’sir qilgan bir yoki ikki til xatosini misol asosida tahlil qiladi va talabalarga shu iboralarni yangi vaziyatda qayta qo‘llash imkonini beradi.

Xulosa

Nofilologik yo‘nalishlarda ingliz tili mashg‘ulotini kasbiy vaziyat atrofida tashkil etish talabaning termin va nutq qoliplarini amaliy muloqotda qo‘llashiga imkon beradi. Axborot almashinuvi aniq savol berish va javobni tushunishga, rolli o‘yin kelishuv olib borishga, muammoli vaziyat tahlili esa qarorni dalillashga yo‘naltiriladi. Topshiriqning natijasi oldindan belgilansa va individual ishtirok alohida kuzatilsa, o‘qituvchi keyingi mashg‘ulotni talabalarning amalda namoyon qilgan til ehtiyojlariga moslashtira oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes. – Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

2. Skehan P. Task-based instruction // Language Teaching. – 2003. – Vol. 36, No. 1. – P. 1–14.